

# Huisspitsmuis nieuw op Ameland

Rob Koelman

*Het op eilanden invoeren van soorten door de mens kan grote gevolgen hebben voor de oorspronkelijke fauna van zo'n eiland. Een spectaculair voorbeeld is het uitsterven van de dodo op Mauritius, mede door het invoeren van huisdieren, vooral het varken door onze voorouders. Op kleine schaal kunnen we in Nederland het proces volgen op de Waddeneilanden.*



Op 7 februari 2006 trof Johan Krol tijdens een klein vallenonderzoek bij Nes op Ameland in een *live trap* een voor hem onbekende spitsmuissoort aan, waarbij hij vanwege de witte tanden dacht aan een huisspitsmuis *Crocidura russula*. Op Ameland was tot dan toe alleen het voorkomen bekend van de dwergspitsmuis *Sorex minutus*. Van het aangetroffen dier werd een foto opgestuurd naar het VZZ-kantoor in Arnhem. Op grond van de duidelijk zichtbare oren en de afstaande haren op de staart kon het dier eenduidig worden gedetermineerd als behorend tot het genus *Crocidura*. In Nederland komen hiervan twee soorten voor: de huisspitsmuis *C. russula* en de veldspitsmuis *C. leucodon*. Elders in Europa komt ook nog de tuinspitsmuis *C. suaveolens* voor. Vanwege de vrij uniforme kleur en het voor een *Crocidura*-soort grote formaat is het dier op de foto gedetermineerd als huisspitsmuis.

Het dier zal worden opgenomen in de collectie van het Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis te Leiden.

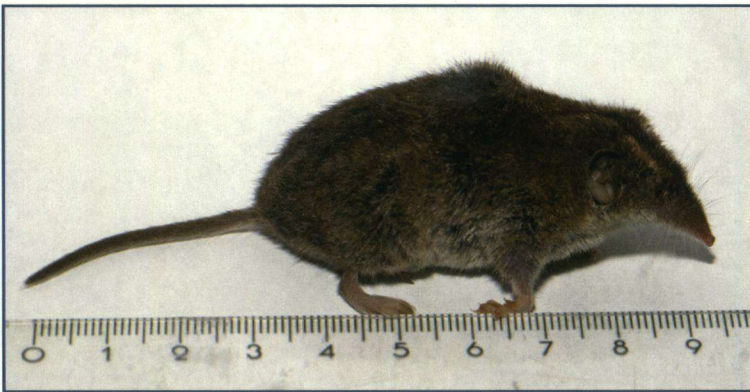
## Kleine zoogdieren op Waddeneilanden

De kleine zoogdierfauna van de Waddeneilanden wijkt af van die van het Nederlandse vasteland doordat veel soorten die op het vasteland algemeen voorkomen op de eilanden ontbreken. Hierdoor kunnen de wel aanwezige kleine zoogdieren een veel bredere niche bezetten dan wanneer ze voorkomen in combinatie met concurrerende soorten. Een mooi voorbeeld daarvan is de noordse woelmuis *Microtus oeconomus*, die op Texel ook in relatief droge biotopen wordt aangetroffen, terwijl de soort op het vasteland door concurrentie met de aardmuis *M. agrestis* en de veldmuis *M. arvalis* op de meeste plekken is teruggedrongen tot zeer natte

biotopen. Daarnaast kunnen op eilanden door genetische isolatie afwijkende vormen ontstaan. Zo zijn de waterspitsmuizen *Neomys fodiens* op Texel allemaal molkleurig grijszwart van kleur. Deze kleurvariëteit komt ook voor op het vaste land, maar in een klein percentage.

## Nieuwe soorten

De afgelopen decennia zijn van alle Nederlandse Waddeneilanden gegevens bijeengebracht met de vermoedelijke of zekere intro-



**De in februari 2006 op Ameland aangetroffen huisspitsmuis**  
**Door de afstaande haren op de staart, het formaat en de**  
**duidelijk zichtbare oren te herkennen als huisspitsmuis.**

Foto: Johan Krol

Tabel. Overzicht van de eerste waarnemingen van verschillende soorten kleine zoogdieren op de waddeneilanden. Naar: La Haye & de Jong 2003.

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiermonnikoog
gewone bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>			1937		
dwergpspitsmuis <i>Sorex minutus</i>			1945	1957	
huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>					1982 (1976)
veldmuis <i>Microtus arvalis</i>		(1988)*		1870-1872 (?)	2003
aardmuis <i>Microtus agrestis</i>	1985			1984	
rosse woelmuis <i>Clethrionomys glareolus</i>	1998				
dwergmuis <i>Micromys minutus</i>	1956		1982	1962	(1999)*
hazelmuis <i>Muscardinus avellanarius</i>	(1999)*				

\* incidentele (braakbal)vondst van een enkel exemplaar

ducties van diverse voorheen ontbrekende soorten kleine zoogdieren. Het meest recente overzicht is te vinden in La Haye & de Jong 2003. Aan dit rijtje kan voor Ameland nu ook de huisspitsmuis worden toegevoegd.

Hoe de huisspitsmuis Ameland heeft bereikt is niet met zekerheid te zeggen. Nabij de vindplaats zijn in 2004 bomen aangeplant die hoogst waarschijnlijk afkomstig waren uit Buitenpost in Friesland. Het is goed mogelijk dat er huisspitsmuizen met dit plantmateriaal zijn meegekomen. Het verdient aanbeveling te onderzoeken in hoeverre de huisspitsmuis momenteel daadwerkelijk op het eiland aanwezig is. Dit is mogelijk door gerichte vangacties met behulp van *live traps* en door onderzoek van braakballen van kerkuilen.

### Risico's

Het is nuttig nogmaals te wijzen op de risico's van onbedoelde introducties van eilandvreemde soorten. Met name voor Texel dient men zich bewust te zijn van het risico van onbedoelde introductie van huisspitsmuis, bosspitsmuizen *Sorex araneus* en *S. coronatus* of veldmuis. Introductie van één van deze soorten zal een sterk negatieve invloed kunnen hebben op de unieke situatie t.a.v. de waterspitsmuis en noordse woelmuis op dit eiland. De

grootste risico's komen naar verwachting voort uit het transport van plantmateriaal, grond, stenen, stro of hooi vanaf het vaste land naar de eilanden. Een verbod op de invoer van zulke materialen is daarom aan te bevelen.

### Verder lezen?

- Boonman, M., 2003. De noordse woelmuis in natte duinvalleien op Texel. VZZ-rapport 2003.36. VZZ, Arnhem / Adviesbureau Natuurbalans-Limes Divergens, Nijmegen.
- Boonman, M., 2005. Hoe houdt de noordse woelmuis stand op Texel? Zoogdier 16 (2): 3-7.
- Koelman, R.M. & P.Twisk, 2005. Zoogdieren in terreinen van Staatsbosbeheer. VZZ-rapport 2005.18, Zoogdierverseniging VZZ, Arnhem.
- La Haye, M. & J. de Jong, 2003. De veldmuis nu ook op Schiermonnikoog. Texel in de gevarenzone?! Zoogdier 14 (4): 22-24.

**Rob Koelman**  
**Zoogdierverseniging VZZ**  
**Oude Kraan 8**  
**6811 LJ Arnhem**

